TEKST • JOHAN DÉMOED

IMPERFECTE PREFECT

WIE WAS PONTIUS PILATUS?

Het gaat in de Bijbel over mensen van vlees en bloed, personen die hun sporen in de geschiedenis hebben nagelaten. Soms zelfs tastbaar. Zoals de inscriptie op een blok kalksteen waarop staat: 'Pontius Pilatus, prefect van Judea, heeft opgedragen…'. Er is zelfs een zegelring opgegraven met Pilatus' naam erop. Wie was deze imperfecte prefect?

In de tijd van Jezus' openbare bediening was Pontius Pilatus prefect van Judea. Daarover zijn de historici het eens. Pilatus regeerde van 26 tot en met 36 na Christus en had zijn ambt te danken aan Sejanus, de rechterhand van keizer Tiberius. Beiden hadden een anti-joodse instelling. Dat bleek al meteen na Pilatus' aantreden. Hij liet Romeinse legerstandaarden (herkenningstekens voor legereenheden) Jeruzalem binnenbrengen waarop een afbeelding van de keizer te zien was. De Joden kwamen daartegen in opstand. Ze hadden het tweede gebod hoger staan dan het 'buigen' voor keizerbeelden. Pilatus – bang voor de reactie van de keizer – had geen andere keus dan de standaarden terug te brengen naar Caesarea Maritima, een kustplaats in het noordwesten van Israël vanwaaruit hij het land bestuurde.

Bijna tweeduizend jaar later, in 1961, ontdekten Italiaanse archeologen in Caesarea een Romeinse inscriptie uit de eerste eeuw. Caesarea was tijdens Pontius' regering de administratieve hoofdstad en het militaire hoofdkwartier van de provincie. De woorden van de inscriptie – 'Pontius Pilatus, prefect van Judea, heeft opgedragen…' – passen in het plaatje dat de evangelisten schetsen. Ook wordt Pilatus genoemd door buiten-Bijbelse bronnen, zoals historici Flavius Josephus (37-100 n.Chr.) en Tacitus (56-117 n.Chr.) en filosoof Philo van Alexandrië (20 v.Chr.-50 n.Chr.). De details van Pilatus' loopbaan, die je uit hun beschrijvingen kunt afleiden, maken Caesarea tot een logische vindplaats van de inscriptie.

Een andere tastbare vondst die naar Pontius Pilatus verwijst is een koperen zegelring die ten zuidoosten van Bethlehem is gevonden. In Herodium, om precies te zijn: een bergfort van Herodes de Grote. Die ring draagt een Griekse inscriptie: ΠΙΛΑΤΟ, Pilato, een verbuiging van Pontius Pilatus.

Het was een sensationele ontdekking. Aanvankelijk dacht men dat dit de ring is die de Romeinse prefect zelf om zijn vinger moet hebben gehad. Er zijn echter sterke aanwijzingen dat dit niet het geval was. De naam van Pilatus is namelijk zodanig geschreven dat het (volgens historicus Cate Bonesho van de Universiteit van Californië) mogelijk aangeeft naar wie een object wordt gezonden: in dit geval, naar Pilatus. Wat voor deze redenering pleit is dat de zegelring dun is en gemaakt is van een goedkope koperlegering; Pilatus zelf zou daar waarschijnlijk niet mee hebben gaan showen.

Bonesho denkt dat de ring gedragen is door iemand die voor Pilatus werkte, een regionale bestuurder die misschien namens Rome in de streek ten zuiden van Jeruzalem goederen voor de stadhouder verzamelde of belastingen inde. De ring gebruikte hij dan om een stempel te plaatsen op voorwerpen en documenten die voor Pilatus bedoeld waren.

Niet al te lang na Jezus' kruisiging moest Pilatus het politieke veld ruimen. Zijn minachting voor de Joden en zijn harde optreden, kostten hem de kop. Nadat hij in 36 n.Chr. een Samaritaanse opstand op zeer bloedige wijze neersloeg, was voor de Syrische gouverneur Vitellius – aan wie Pilatus verantwoording verschuldigd was – de maat vol: Pilatus werd naar Rome teruggeroepen en vervangen door een andere stadhouder. Zijn politieke carrière was hiermee waarschijnlijk ten einde. w

• WEET MEER:

P. Barnett, *Historische zoektocht naar Jezus*, Boekencentrum, 172 pagina's ISBN 9789023900610.

www.weet-magazine.nl/weet-meer